

بِسْمِ تَعَالَى

اتحاد بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی یزد

امور کمیسیون‌ها

شناسنامه گزارش:

تأمین پایدار کالاهای اساسی و نهاده‌های دامی استان یزد با استفاده از ظرفیت‌های نوین آیین‌نامه اجرایی هیأت دولت	عنوان گزارش
بازرگانی داخلی و واردات	نام کمیسیون
گلسا صالحی (دبیر کمیسیون)	نگارش
سید صدرالدین حسینی مشهدی (مدیر امور کمیسیون‌ها، شوراها و تشکل‌ها)	ویرایش
بهمن ماه ۱۴۰۴	زمان

این گزارش تفصیلی و تخصصی، منحصراً با تمرکز بر «کالاهای اساسی و نهاده‌های دامی» و با استناد دقیق به مفاد «آیین‌نامه تهاتر کالای صادراتی با کالای اساسی» تدوین شده است. هدف این گزارش، ارائه یک نقشه‌راه عملیاتی برای تأمین امنیت غذایی استان یزد از طریق مکانیسم تهاتر است.

فصل اول: مقدمه و ضرورت راهبردی (امنیت غذایی در گرو تأمین ارز)

استان یزد اگرچه به عنوان قطب صنعتی و معدنی کشور شناخته می‌شود، اما در لایه زیرین اقتصاد خود، یکی از استراتژیک‌ترین کانون‌های تولید پروتئین حیوانی (گوشت سفید، قرمز و تخم‌مرغ) در فلات مرکزی ایران است. وابستگی ۱۰۰ درصدی صنعت دام و طیور استان به واردات «نهاده‌های دامی» (ذرت، جو، کنجاله سویا) و همچنین نیاز مبرم بازار مصرف خانوار به اقلام اساسی تنظیم بازاری (گوشت منجمد، روغن و برنج)، امنیت غذایی این استان را مستقیماً به «نوسانات ارزی» و «روال‌های تخصیص ارز» گره زده است. بررسی عملکرد ۱۰ ماهه نخست سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که مکانیسم‌های سنتی تأمین ارز (سامانه نیما) با تأخیرهای ۴۰ تا ۹۰ روزه مواجه بوده است. برای یک واحد مرغداری یا دامداری، تأخیر یک‌هفته‌ای در رسیدن نهاده به معنی تلفات سنگین و توقف تولید است. لذا، گذار از روش‌های سنتی به روش‌های نوین مالی نظیر «تهاتر کالاهای صادراتی با کالای اساسی» دیگر یک انتخاب نیست، بلکه تنها راه بقای صنعت دامپروری و امنیت سفره مردم استان یزد است.

فصل دوم: تحلیل حقوقی و اقتصادی آیین‌نامه جدید تهاتر (فرصت‌های طلایی)

بر اساس «آیین‌نامه اجرایی بند (ه) تبصره (۱) ماده واحده قانون بودجه» که اخیراً به تصویب هیات محترم وزیران رسیده و ابلاغ گردیده است، دولت مکانیسمی شفاف و کارآمد را برای استفاده از ظرفیت نفت جهت واردات کالاهای اساسی طراحی کرده است. تحلیل مفاد این آیین‌نامه نشان‌دهنده ظرفیت‌های زیر برای تجار و بازرگانان یزدی است:

۱- تعریف دقیق مشمولین و کالاها

بر اساس ماده ۲ این آیین‌نامه، واردات کالاهای اساسی که اولویت آن‌ها توسط شورای اقتصاد تعیین شده است، مشمول این طرح می‌باشد. این بدان معناست که اقلامی نظیر گندم، ذرت دامی، جو، دانه‌های روغنی و گوشت که نیاز حیاتی استان یزد هستند، در صدر اولویت‌های این مصوبه قرار دارند.

۲- حذف گلوگاه‌های بانکی و ارزی

طبق تبصره ۱ آیین‌نامه، ارز مورد نیاز تهاتر کالاهای صادراتی با کالای اساسی تا سقف ۳۰۰ میلیون دلار مازاد بر موضوع تبصره ۶ ماده ۵ آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات تأمین می‌شود. این مکانیسم دو مزیت بزرگ دارد:

الف) حذف صف نیما: واردکننده نیازی به انتظار در صف تخصیص ارز بانک مرکزی ندارد.

ب) تسویه تعهدات: بر اساس این آیین‌نامه، به محض اینکه اسناد حمل کالای اساسی و تأییدیه ورود کالا ارائه شود، بانک مرکزی موظف است تعهد ارزی صادرکننده را تسویه شده تلقی نماید. این بند، بزرگترین نگرانی تجار یعنی «رفع تعهد ارزی» را برطرف می‌کند

فصل سوم: نیازسنجی تفصیلی کالاهای اساسی استان یزد (سال ۱۴۰۴-۱۴۰۵)

بر اساس آخرین پایش‌های صورت گرفته در کمیسیون کشاورزی و کمیسیون واردات اتاق بازرگانی یزد، لیست اقلام حیاتی که باید از طریق مکانیسم تهاتر تأمین شوند، به شرح ذیل است:

الف) نهاده‌های دامی (حیاتی برای صنعت دام و طیور)

صنعت مرغداری یزد (گوشتی و تخم‌گذار) و دامداری‌های صنعتی بزرگ استان، برای تداوم تولید در سال پیش‌رو نیازمند تأمین پایدار اقلام زیر هستند:

۱. ذرت دامی (Corn) به عنوان پایه اصلی خوراک طیور. هرگونه وقفه در واردات این کالا باعث افزایش

فوری قیمت مرغ در بازار استان می‌شود

۲. کنجاله سویا (Soybean Meal) منبع اصلی پروتئین جیره دام. کمبود این کالا در سال گذشته

منجر به کاهش وزن‌گیری دام‌ها و زیان دامداران شد

۳. جو دامی (Barley) نیاز اصلی دامداری‌های سبک و سنگین استان

ب) کالاهای تنظیم بازار (معیشت خانوار)

با توجه به نوسانات تورمی، تأمین ذخایر استراتژیک استان در اقلام زیر ضروری است:

۱. گوشت قرمز (منجمد و گرم): واردات از کشورهای آسیای میانه (CIS) و برزیل جهت تعادل‌بخشی

به قیمت گوشت گرم داخلی

۲. برنج و روغن خام: تأمین مواد اولیه کارخانجات تصفیه روغن استان و تأمین برنج مصرفی خانوار

فصل چهارم: مدل پیشنهادی عملیاتی (کنسرسیوم تهاتر یزد)

مشکل اصلی واردکنندگان استان یزد، «مقیاس» است. یک واردکننده متوسط نهاده دامی، توانایی خرید

محموله‌های بزرگ نهاده را ندارد. برای حل این مشکل، تأسیس «کنسرسیوم تأمین کالای اساسی یزد»

پیشنهاد می‌گردد. ساختار این کنسرسیوم متشکل از ۳ ضلع اصلی خواهد بود:

۱. ضلع مالی: ایجاد تعاونی تأمین نیاز یا ورود صنایع بزرگ استان با صادرات بالا و بدون نیاز به واردات

۲. ضلع بازرگانی: تجار معتبر و دارای کارت بازرگانی فعال در حوزه واردات غلات و نهاده

۳. ضلع توزیع: اتحادیه مرغداران و دامداران استان یزد (به عنوان مصرف‌کننده نهایی).

فرآیند اجرایی این کنسرسیوم شامل موارد زیر است:

۱. **تجمیع نیاز:** اتحادیه‌ها نیاز ۶ ماهه استان به ذرت و سویا را اعلام می‌کنند.
۲. **اخذ مجوز:** کنسرسیوم درخواست خود را به دستگاه‌های اجرایی (وزارت جهاد کشاورزی و صمت) ارائه داده و تاییدیه دریافت می‌کند.
۳. **فروش و تأمین ارز:** کالاهای صادراتی استان در بازار جهانی فروخته شده و ارز آن در حساب فروشنده کالای اساسی (مثلاً در روسیه یا برزیل) کارسازی می‌شود.
۴. **واردات کالا:** نهاده دامی وارد گمرک شده و ترخیص می‌شود.
۵. **تسویه حساب:** اسناد گمرکی طبق ماده ۱۱ به بانک مرکزی ارائه شده و تعهدات تسویه می‌شود.

فصل پنجم: مزایای اقتصادی اجرای طرح برای استان

۱. **کاهش ۱۰ تا ۱۵ درصدی قیمت تمام‌شده:** با حذف هزینه‌های انتقال ارز (صرافی‌ها) و حذف خواب سرمایه در صف نیما، قیمت تمام‌شده نهاده دامی کاهش یافته و در نتیجه قیمت مرغ و گوشت در استان یزد کنترل می‌شود.
۲. **تضمین عرضه پایدار:** با استفاده از قراردادهای تهاتر بلندمدت، استان یزد از نوسانات لحظه‌ای دلار و کمبودهای فصلی فصلی نهاده در امان خواهد ماند.

فصل ششم: پیشنهادات در سطح استانی

- **تشکیل کارگروه ویژه تهاتر:** در ذیل شورای گفت‌وگو، کارگروهی متشکل از نمایندگان اتاق بازرگانی، سازمان جهاد کشاورزی و استانداری تشکیل شود تا فرآیند ایجاد کنسرسیوم یزد را تسهیل و پیگیری نماید.
- **تعهد خرید تضمینی:** استانداری و شرکت پشتیبانی امور دام استان متعهد شوند که کالای وارد شده توسط این کنسرسیوم (مثلاً ذرت و سویا) را به قیمت مصوب و بدون تشریفات زائد از واردکننده خریداری یا در سامانه بازارگاه توزیع نمایند تا ریسک فروش برای تجار حذف شود.

جمع‌بندی:

اجرای این طرح، استان یزد را از یک «واردکننده صرف وابسته به ارز دولتی» به یک «بازیگر فعال در بازار تهاتر» تبدیل می‌کند. این اقدام نه تنها امنیت غذایی استان را تضمین می‌کند، بلکه الگویی موفق برای سایر استان‌های کشور خواهد بود.